

Raadsvergadering datum	:	22 april 2024
Onderwerp	:	Traject middelengebruik i.s.m. Trimbos Instituut
Portefeuillehouder	:	Wethouder M. Vellinga
Zaaknummer	:	392025

Beslispunten

1. Een bedrag van €28.000 beschikbaar te stellen voor het traject middelengebruik i.s.m. het Trimbos Instituut.
2. Dit verwerken in de volgende begrotingswijziging, waarbij €28.000 geraamd zal worden op het taakveld volksgezondheid ten laste van het geraamde jaarresultaat 2024.

Samenvatting

Vlieland heeft in het voorjaar van 2023 de Scanner alcohol- en drugsgebruik en preventie laten uitvoeren door het Trimbos-instituut (bijlage 1). Uit deze scanner komt naar voren dat alcoholgebruik onder inwoners van Vlieland, waaronder ook arbeidsmigranten, hoog is volgens de normen van het RIVM. Ook is er sprake van drugsgebruik. Het gebruiken van drugs en overmatig gebruik van alcohol kan schadelijke gevolgen hebben voor de gezondheid. In de Scanner zijn een vijftal aanbevelingen opgenomen. Deze kunnen dienen als basis voor de verdere uitwerking in een uitvoeringsplan Helder Vlieland. De aanbevelingen uit de Scanner zijn als volgt:

1. Investeer in draagvlak voor een preventiecoalitie
2. Investeer in bewustwording en kennisvergroting volwassenen en jongeren
3. Investeer in vroeg signalering
4. Investeer in alcohol- en drugspreventie onder werkgevers
5. Investeer in een aanpak 'gezond en kansrijk opgroeien' voor jongeren.

Het Trimbos Instituut gaat de gemeente Vlieland begeleiden bij het opstellen van een uitvoeringsplan alcohol- en drugspreventie voor het eiland. Het uitvoeringsplan Helder Terschelling (Bijlage 2) en het IJlandse preventiemodel (Bijlage 3) dienen hierbij als voorbeeld voor het uitvoeringsplan. Naast inwoners worden in het bijzonder (horeca)ondernemers, zorgprofessionals, vertegenwoordigers uit het onderwijs en ouders betrokken.

Aan de raad,

1. Aanleiding

De gemeente Vlieland heeft in het voorjaar van 2023 de Scanner alcohol- en drugsgebruik en preventie laten uitvoeren door het Trimbos-instituut. Uit deze scanner komt naar voren dat alcoholgebruik onder inwoners van Vlieland, waaronder ook arbeidsmigranten, hoog is volgens de normen van het RIVM. Ook is er sprake van drugsgebruik. Het gebruiken van drugs en overmatig gebruik van alcohol kan schadelijke gevolgen hebben voor de gezondheid.

Het Trimbos heeft op basis van bovenstaande uitkomsten, aanbevelingen gedaan ter bewustwording en ter preventie van alcohol- en drugsgebruik, primair gericht op het gebruik onder jongeren.

Bovendien hebben alle gemeenten in Nederland zich verbonden met het Gezond en Actief Leven Akkoord om actief in te zetten op het voorkomen van het gebruik van alcohol en drugs door jongeren. Ook is de opdracht dat er een netwerksamenwerking voor vroeg signalering van alcoholproblematiek vorm krijgt, met name gericht op jongeren.

2. Beoogd resultaat

Het beoogde resultaat is een startpositie die ons in staat stelt samen op te trekken met andere Waddeneilanden. Concreet bereiken we in samenwerking met het Trimbos Instituut in 2024 deze positie door de volgende zaken op te leveren:

- Een werkgroep waarin relevante stakeholders zijn vertegenwoordigd. Deze werkgroep komt maandelijks bijeen onder leiding van de projectleider (gemeente Vlieland) en de kwartiermaker (Trimbos).
- Een uitvoeringsplan waarin is uitgewerkt wat de taken, verantwoordelijkheden alsmede bijkomende kosten van de betrokken partijen zijn. Hierin staan ook doelen en daarmee samenhangende evidence based korte- en (middel)lange termijnacties.
- Vijf kennisbevorderende bijeenkomsten voor professionals die actief zijn op het eiland.

3. Argumenten

1.1 Inhaalslag is essentieel om samen met Terschelling en Ameland op te kunnen trekken en samen te werken op het gebied van aanpak middelengebruik.

Momenteel is de gemeente Vlieland minder ver in de aanpak voor middelengebruik in vergelijking met Terschelling en Ameland. Om samen verder te kunnen is het van belang dat Vlieland een inhaalslag maakt.

Er is nog geen stevige samenwerkingsstructuur rond alcohol- en drugspreventie of structurele afstemming tussen professionals, anders dan het één op één bespreken van signalen. Voordat er kan worden samengewerkt met andere eilanden op het gebied van alcohol- en drugspreventie is het van belang dat de samenwerkingsstructuren op Vlieland stevig staan.

1.2 Voorgestelde werkwijze is van meerwaarde voor Vlieland.

Het vergroten van het bewustzijn over middelengebruik op ons eiland is van onschatbare waarde voor de toekomstige generaties en de algehele levenskwaliteit van onze gemeenschap. Een jeugd die opgroeit in een omgeving vrij van schadelijke invloeden zoals drugs en alcohol heeft meer kans op een gezonde en kansrijke toekomst. Niet alleen draagt dit bij aan individuele welzijn, maar het heeft ook positieve effecten op de leefbaarheid van ons eiland als geheel.

Het is evident dat een gezondere bevolking minder afhankelijk is van zorg op latere leeftijd. Door jongeren bewust te maken van de risico's van middelengebruik en hen alternatieve activiteiten en mogelijkheden te bieden, investeren we in een duurzame toekomst waarin de gezondheidszorg minder belast wordt.

De jeugd vormt de toekomst van ons eiland en is essentieel voor het behoud van onze gemeenschap. Het is dan ook onze verantwoordelijkheid als volwassenen en als gemeenschap om hen te beschermen en te begeleiden naar een gezonde en kansrijke toekomst. Bovendien streven jonge ouders ernaar om een veilige en gezonde omgeving te bieden waarin hun kinderen kunnen opgroeien. Als gemeenschap moeten we ons verenigen en actief bijdragen aan een omgeving waarin onze jeugd kan gedijen en ons eiland floreert.

1.3 Samenwerking Trimbos Instituut sluit aan bij het ingezet beleid;

- Aansluiting op omgevingsvisie Vlieland: Langzaam meebewegen

Het benoemde hoofddoel in de omgevingsvisie is het behoud van een eiland met een eigen, vitale gemeenschap. Bovendien stelt de visie dat het eiland een plek moet blijven waar kinderen veilig en gezond op kunnen groeien. Vermindering van (overmatig) alcohol- en drugsgebruik bevordert de vitale gemeenschap en draagt bij aan gezond en veilig opgroeien.

- Aansluiting Raads-breed akkoord

In het raads-breed akkoord wordt in hoofdstuk 7: Volksgezondheid en milieu benoemd dat het gevoel van welbevinden en eigenwaarde en het bevorderen van sociaal gedrag een belangrijk onderdeel zijn van de Vlielandse gemeenschap.

- Aansluiting Friese Preventie Aanpak

De gemeente Vlieland is een actief partner, samen met 17 andere Friese gemeenten in de Friese Preventie Aanpak.

-
- *Aansluiting op het Nationaal Preventie Akkoord*
In dit akkoord ligt de nadruk op het verminderen van overmatig alcohol gebruik.
 - *Aansluiting Gezond en Actief Leven Akkoord*
Het Gezond en Actief Leven Akkoord stelt dat een kansrijke start voor elk kind is essentieel is. Een gezonde generatie betekent een generatie die niet alleen fysiek gezond is, maar ook mentaal weerbaar is en leeft in een gezonde omgeving.
 - *Aansluiting motie sociale veiligheid (2023) (bijlage 4)*
Deze punten hebben direct betrekking op het traject middelengebruik Vlieland. Ook onder de jonge arbeidsmigranten blijkt sprake te zijn van een hoge mate van middelengebruik. De aanpak middelengebruik draagt bovendien bij aan het versterken van de sociale veiligheid.

4. Uitvoering

De gemeente Vlieland maakt in samenwerking met het Trimbos Instituut een uitvoeringsplan, met als doel: Het bevorderen van bewustzijn over de gevolgen van middelengebruik. Met als gewenst effect het verminderen en voorkomen van (overmatig) middelengebruik. Hierbij ligt de focus op jongeren.

Het creëren van draagvlak en bewustwording is nodig om op het eiland een kanteling te bewerkstelligen op het gebied van middelengebruik. Denk hierbij aan een informatiecampagne, bijvoorbeeld in de wachtkamer bij de huisarts of op scholen. We investeren in trainingen voor zorgprofessionals om signalen te herkennen die duiden op (beginnende tot zware) alcohol- en drugsproblematiek. Hierbij zetten we nadrukkelijk in op een werkwijze die gericht is op bewustwording in tegenstelling tot repressieve maatregelen.

Bij deze aanpak betrekken we de hele gemeenschap. Hieronder verstaan wij de gemeente en haar zorgprofessionals, ouders, betrokkenen uit het onderwijs, de handhaving en (horeca)ondernemers. Een integrale aanpak met deze betrokken partijen is van essentieel belang om een succesvolle cultuurverandering te bewerkstelligen. De gemeente neemt hierbij actief de rol van kartrekker op zich.

Het traject begint in het voorjaar van 2024 en beslaat naar verwachting een periode van 9 maanden. De gedetailleerde planning is bijgevoegd in bijlage 5. Het opstellen van een integraal uitvoeringsplan alcohol- en drugpreventie wordt planmatig aangepakt conform het uitvoeringsplan Helder Vlieland. Het plan omvat verschillende samenhangende maatregelen en interventies voor diverse doelgroepen (zoals ouders, arbeidsmigranten etc.). De gemeente heeft de regierol in het traject en het Trimbos-Instituut levert de kwartiermaker voor het opstellen van het uitvoeringsplan.

Het opstellen van een Uitvoeringsplan verloopt volgens vijf stappen. Deze lichten we hieronder kort toe.

Stap 1. Startgesprek en werkgroep vaststellen

Tijdens het (online) startgesprek bespreken de gemeente en de kwartiermaker de te doorlopen stappen van het traject. Hierin worden afspraken gemaakt over praktische zaken zoals de randvoorwaarden, de samenstelling van de werkgroep alsmede wat nodig is om stakeholders bij het traject te betrekken.

Stap 2. Startbijeenkomst

Het traject wordt gezamenlijk afgetrapt met de werkgroep, de kwartiermaker, de betrokken ambtenaren en de betrokken bestuurder. Tijdens deze startbijeenkomst maken we concreet afspraken met de werkgroep hoe vaak we bij elkaar komen, wie op welke manier bijdraagt, de afstemming en de samenwerking. Daarnaast zal door het Trimbos-instituut een workshop worden verzorgd over de do's en don't's van alcohol- en drugspreventie. De Startbijeenkomst zal plaats vinden op Vlieland onder leiding van de kwartiermaker.

Stap 3. Het opstellen van het Uitvoeringsplan

In de maanden 2 tot en met 6 van dit traject wordt het Uitvoeringsplan Helder Vlieland opgesteld. Deze fase bestaat uit vier inhoudelijke bijeenkomsten en een slotbijeenkomst om het Uitvoeringsplan Helder Vlieland vast te stellen. In de inhoudelijke bijeenkomsten staat middelenpreventie centraal en er is tevens

aandacht voor handhaving en de cultuur van het eiland waarbinnen middelengebruik zich afspeelt. De kwartiermaker en projectleider begeleiden deze bijeenkomsten op locatie. De presentaties over effectieve preventie zullen gedeeltelijk online worden gegeven.

Stap 4. Uitvoering Uitvoeringsplan Helder Vlieland

Na de vaststelling van het Uitvoeringsplan starten de eerste acties. De uitvoering hiervan vindt plaats door de werkgroep (waar de gemeente onderdeel van is). In eerste instantie leidt de kwartiermaker (Trimbos) de eerste werkgroep na het vaststellen van het Uitvoeringsplan nog. Om tijdens diezelfde sessie de rol van kwartiermaker formeel over te dragen aan een ander lid van de werkgroep (waarschijnlijk de betrokken ambtenaar van de gemeente). In deze fase zal Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) ook nadrukkelijk worden betrokken. Zij vervullen de rol van lokaal adviseur voor de nieuwe kwartiermaker en spelen een belangrijke rol bij de uitvoering van het Uitvoeringsplan. De gemeente en het Trimbos-instituut zorgen gezamenlijk voor een warme overdracht aan Verslavingszorg Noord Nederland.

Stap 5. Evaluatie traject

Na het traject vindt een evaluatie plaats van het traject tussen de Opdrachtgever en de kwartiermaker van het Trimbos-instituut.

Het eind van dit traject betekent dat we naar verwachting procesmatig op hetzelfde niveau zitten als Terschelling en Ameland. Hierna kan de samenwerking met de andere Waddeneilanden en Verslavingszorg Noord Nederland worden geïntensiveerd. Voor het structurele vervolg wordt een nieuw advies voorbereid. Hierin wordt ook de samenwerking met andere Waddeneilanden meegenomen.

5. Communicatie

6. Financiën

Zowel bij de kadernota als bij de begroting 2024 is aangegeven dat we aan de slag wilden gaan met dit project. Op dat moment was er echter te weinig personele capaciteit om met de invulling aan de slag te gaan waardoor ook de kosten moeilijk in te schatten waren. Inmiddels is daar wel meer duidelijkheid over maar ontbreekt het budget om verder te gaan. Wanneer de raad instemt met dit besluit zal daarom bij een volgende begrotingswijziging €28.000 geraamd worden op het taakveld volksgezondheid ten laste van het geraamde jaarresultaat 2024.

7. Juridische Zaken

8. Bijlagen

- Bijlage 1: Scanner alcohol en drugs Vlieland; Huidige situatie en richtingen voor preventie
- Bijlage 2: Uitvoeringsplan Helder Terschelling
- Bijlage 3: IJslanse preventiemodel
- Bijlage 4: Motie sociale veiligheid
- Bijlage 5: Offerte opstellen uitvoeringsplan Helder Vlieland

Vlieland, 19 maart 2024

Burgemeester en wethouders van Vlieland,
M. Schrier, burgemeester
A. Idema, gemeentesecretaris

De raad van de gemeente Vlieland,

gelezen: het voorstel van burgemeester en wethouders 19 maart 2024

overwegende dat: In de kadernota 2023 en in de memo *plan van aanpak middelengebruik* aan de raad is genoemd dat het opzetten en uitvoeren van de aanpak middelengebruik in 2024 plaatsvindt.

B E S L U I T:

1. Een bedrag van €28.000 beschikbaar te stellen voor het traject middelengebruik i.s.m. het Trimbos Instituut.
2. Dit verwerken in de volgende begrotingswijziging, waarbij €28.000 geraamd zal worden op het taakveld volksgezondheid ten laste van het geraamde jaarresultaat 2024.

Aldus vastgesteld in de raad van de gemeente Vlieland in zijn openbare vergadering van 22 april 2024

de griffier,

de voorzitter,

M.G. Brinksma-Brandenburg

M. Schrier